

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Michaela Knapková, DiS

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Význam znalostí anatomie u sester v interních oborech

Michaela Knapková, DiS

Bakalářská práce

2017

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Knapková**
Osobní číslo: **Z14330**
Studijní program: **B5341 Ošetrovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Název tématu: **Význam znalostí anatomie u sester v interních oborech**
Zadávající katedra: **Katedra ošetrovatelství**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace výzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

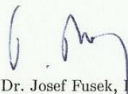
Seznam odborné literatury:

1. ČIHÁK, Radomír. Anatomie. 1. upr. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2001, 3-5 s. ISBN 80-7169-970-5.
2. HOLČÍK, Jan, Pavlína KÁŇOVÁ a Lukáš PRUDIL. Systém péče o zdraví a zdravotnictví: východiska, základní pojmy a perspektivy. 1. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. ISBN 80-7013-417-8.
3. KUTNOHORSKÁ, Jana. Výzkum ve zdravotnictví: metodika a metodologie výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80- 244-1877- 3.
4. ŠAFRÁNKOVÁ, Alena, NEJEDLÁ, Marie. Interní ošetrovatelství. Praha: Grada, 2006, 280 s. ISBN 80-247-1148-6.
5. VÉVODA, Jiří. Motivace sester a pracovní spokojenost ve zdravotnictví. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4732-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Zuzana Červenková**
Katedra klinických oborů

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **21. července 2017**

prof. MUDr. Josef Fusek, DrSc.
děkan

L.S.

PhDr. Kateřina Horáčková, DiS.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 8. března 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

Ve Vítězné dne 10. 7. 2017

Michaela Knapková, DiS

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Zuzaně Červenkové za odborné vedení mé bakalářské práce. Především za její dobré rady, připomínky a nápady, za velkou ochotu a aktivní přístup, kterým k mé práci přistupovala. Dále děkuji všeobecným sestřám za spolupráci a vyplnění dotazníku, jehož výsledky byly zpracovány v praktické části mé bakalářské práce.

NÁZEV

Význam znalostí anatomie u sester v interních oborech

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na znalost a praktické využití anatomie u všeobecných sester pracujících v interních oborech. V práci je zmíněna její důležitost při poskytování kvalitní ošetrovatelské péče o pacienta. Z části výzkumné vyplývá, že více než polovina všeobecných sester s tímto názorem souhlasí. Součástí dotazníku byl test, jehož výsledky poukazují na to, že znalosti anatomie má pouze část respondentek. Ukázalo se, že více než polovina všeobecných sester by test splnila.

KLÍČOVÁ SLOVA

Anatomie, interní lékařství, kompetence, ošetrovatelství, všeobecná sestra, vzdělávání, znalost

TITLE

Importance of knowledge of the anatomy of nurses in internal medicine

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on knowledge and practical usage of anatomy in the general nurses working in the general medicine disciplines. Her importance during provision of the patient's care of good quality is mentioned in the thesis. The research part shows that more than a half of the general nurses agree with this opinion. A test was a part of the questionnaire and its results show that only a part of the respondents has knowledge of anatomy. It was shown that more than a half of the general nurses would pass the test.

KEYWORDS

Anatomy, internal medicine, competence, nursing, general nurse, education, knowledge

Obsah	
Úvod	11
Cíle bakalářské práce	12
TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 Hlavní pojmy	14
1.1 Anatomie.....	14
1.2 Interní lékařství	15
1.3 Interní oddělení	15
1.4 Ošetrovatelství	16
1.5 Znalost	17
1.5.1 Znalosti anatomie u sester.....	17
2 Vzdělávání sester.....	18
2.1 Kvalifikační vzdělávání sester	18
2.1.1 Minimální požadavky pro studium zdravotnického asistenta v oblasti anatomie a ošetrovatelství	19
2.1.2 Minimální požadavky pro studium na Vyšší odborné škole a Vysoké škole v oblasti anatomie, ošetrovatelství a interních oborech.....	19
2.2 Specializační vzdělávání sester	19
2.3 Celoživotní vzdělávání a jeho kontrola	20
2.4 Předpokládaná změna studia všeobecných sester dle novely zákona.....	21
3 Kompetence všeobecné sestry	22
3.1 Činnosti všeobecné sestry	22
3.2 Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí	23
VÝZKUMNÁ ČÁST.....	24
4 Cíle a výzkumné otázky.....	25
4.1 Hlavní cíl.....	25
4.2 Cíle výzkumné části.....	25
4.3 Výzkumné otázky	25

5	Metodika výzkumu	26
5.1	Charakteristika vzorku.....	26
5.2	Zpracování získaných informací.....	26
6	VÝSLEDKY	27
7	Diskuse	39
8	Závěr	42
9	Použitá literatura	43
9.1	Literární zdroje.....	43
9.2	Internetové zdroje	44
10	Přílohy.....	46
11	Seznam tabulek	49
12	Seznam obrázků.....	50

Seznam zkratek a značek

Č	Číslo
ČR	Česká republika
EKG	Elektrokardiogram
FZS	Fakulta zdravotnických studií
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České Republiky
Sb.	Sbírka zákonů
SZŠ	Střední zdravotnická škola
TK	Tlak krve
TT	Tělesná teplota
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na význam znalostí anatomie u sester, které pracují v interních oborech. Poukazuje na jejich významnost a využití při poskytování kvalitní ošetrovatelské péče.

Anatomie je důležitá jako základ pro další obory lékařství a medicínského studia. Popisuje tvar, vnitřní složení a polohu jednotlivých orgánů, a tím nám umožňuje pochopit i jejich funkci. Anatomie je velmi náročná a má svůj význam (Čihák, 2011, str. 3).

Tato práce byla vybrána z důvodu zájmu o zjištění, jak na tom všeobecné sestry se znalostmi anatomie jsou. Všeobecná sestra, pracující nejen na interním oddělení, by měla u své práce přemýšlet a být si vědoma situací, které mohou nastat. Znalost anatomie je tedy důležitá například k rozpoznání příznaků nějaké nemoci, či odebírání vzorků do laboratoře.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě velké části. První, teoretická část, se věnuje získaným poznatkům, které jsou čerpány z literárních a internetových zdrojů. Jsou zde popisovány nynější způsoby vzdělávání sester a jejich kompetence. Je tu také zmínka o možnosti novely budoucího vzdělávání. Druhá část bakalářské práce je část výzkumná a zabývá se vyhodnocením stanovených cílů.

CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavní cíl

Zjistit význam a úroveň znalostí anatomie u všeobecných sester v interních oborech.

Cíle teoretické části

Popsat základní pojmy týkající se tématu.

Popsat význam znalostí anatomie u všeobecných sester v interních oborech.

Popsat vzdělávání všeobecných sester v souvislosti s anatomii.

Cíle výzkumné části

Zjistit znalosti anatomie u všeobecných sester v interních oborech.

Zjistit, kolik všeobecných sester v praxi využívá anatomii při výkonu své profese.

Zjistit, zda se sestry chtějí v anatomii dále zdokonalit nebo jim stačí aktuální znalosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HLAVNÍ POJMY

1.1 Anatomie

Anatomie je nauka o stavbě lidského těla, uložení a struktuře jeho částí. Zabývá se zdravým organismem (normálním), a proto je občas označována jako normální anatomie. Anatomie je důležitá jako podklad pro další obory lékařství a medicínského studia. Je důležitá pro fyziologii, protože podává obraz stavby orgánů a fyziologie se zabývá jejich funkcí, dále pro patologickou anatomii, protože poskytuje informace o tom, jak má orgán fyziologicky vypadat a patologie zkoumá odlišnosti v organismu a rozpoznává patologické děje (Čihák, 2011, str. 3–5). Samotný název anatomie pochází z řeckého *anatemnein*, a znamená rozřezávat. Česky lze anatomii nazvat jako tělovědu. Popisuje tvar, vnitřní složení a polohu jednotlivých orgánů, a tím nám umožňuje pochopit i jejich funkci. Anatomii lze také nazvat jako popisnou vědu, jejímž základem jsou termíny. Termíny jsou nejčastěji v latinském nebo řeckém jazyce a jsou jednotné téměř na celém světě (Hudák, Kachlík, 2015, str. 2–3). Stavba organismu je v úzkém vztahu s jeho funkcí, již studuje fyziologie. Fyziologie a anatomie se navzájem doplňují. Pokud známe strukturu, dokážeme lépe chápat její funkce.

Anatomii můžeme sledovat různými zobrazovacími technikami, jako např. rentgenovým zářením, ultrazvukem, počítačovou tomografií (CT) a magnetickou rezonancí (MR) apod. Lze ji zkoumat také mikroskopem. Pro tento širší pohled anatomie se používá označení morfologie, z řeckého *morfé* = tvar. Morfologie pojednává o souhrnech poznatků, tvarech a struktuře organismu. V morfologii se rozlišují speciální obory, a to podle způsobu a objektu studia. Pokud zkoumáme prostým okem bez pomoci mikroskopu, jedná se o anatomii makroskopickou. Naopak anatomie mikroskopická je zkoumána mikroskopem. V anatomii mikroskopické se sledují buňky (jimiž se zabývá cytologie) a tkáň (histologie). Zvláštní techniky histologie a cytologie dokáží zviditelnit a lokalizovat různé chemické látky v buňkách, zejména enzymy. Tato metoda nese označení histochemie. Anatomie mikroskopická studuje detailní stavbu orgánů.

Rozbor organismu a popis orgánů podle orgánových soustav popisuje anatomie soustavná (systematická). Tento způsob je neoptimálnější pro začáteční fáze studia anatomie.

Rozložení, uložení v krajinách těla a vzájemné vztahy orgánů studuje anatomie topografická. Pokud má praktický, medicínský charakter, označuje se jako užitá (praktická) anatomie. Jedná-li se o anatomii pro potřeby určitého klinického oboru, je tato disciplína označována jako klinická anatomie. Antropologická (lidská porovnávací) anatomie porovnává stavbu těla velkého počtu jedinců a sleduje rozdílnosti. Řadí se sem anatomie lidských plemen

(antropologie), současných i vyhynulých, výzkum předchůdců člověka, studium rostoucího těla a anatomie dětského těla. Srovnávací (komparativní) anatomie se zabývá stavbou různých živočichů, z jejichž anatomických podobností vyvozuje příbuzenské skupiny a vývojové řady. Anatomie je jako obor velmi náročná a má svůj velký význam (Čihák, 2011, str. 3–5).

1.2 Interní lékařství

Interní neboli vnitřní lékařství je základní medicínský obor, který se zabývá onemocněním vnitřních orgánů. Postupnou specializací se z oboru vnitřního lékařství začaly členit další obory. Lékaři v podoborech vnitřního lékařství jsou schopni pacientovy poskytnout odbornější péči než všeobecný lékař internista. Internisté úzce spolupracují i s ostatními lékaři jiných oborů, například chirurgie, onkologie, neurologie, dermatologie, otorinolaryngologie aj. K podoborům interního lékařství patří např.: pneumologie, kardiologie, hematologie, revmatologie, gastroenterologie, endokrinologie, hepatologie, nefrologie a diabetologie. Onemocnění vnitřních orgánů může postihnout člověka mladého věku, ale nejvíce se však tyto onemocnění objevují u lidí ve věku starším nebo ve stáří. Dnešní pacienti na odděleních interní péče jsou převážně vyššího věku, a proto je nutné podle toho přihlížet v léčbě a v ošetřování těchto pacientů. Interní lékařství je sice obor samostatný, ale při vyšetřování a léčbě je především důležitá mezioborová spolupráce (Šafránková, Nejedlá, 2006, str. 13).

1.3 Interní oddělení

Interní oddělení patří stejně jako chirurgické, gynekologicko-porodnické nebo dětské oddělení k základním oddělením v nemocnici. Na tomto oddělení se léčí pacienti s onemocněním vnitřních orgánů. Léčba je spíše konzervativní, což znamená, že pacient nepodstupuje žádné invazivní léčebné nebo diagnostické metody, avšak není to vždy pravidlem.

Základními částmi interního oddělení je:

- **Ambulance**, která bývá většinou umístěna v přízemí budovy. Nachází se tam čekárna pro pacienty, kartotéky, ordinace lékařů a ostatní pomocné místnosti.
- **Vyšetřovací část**, jsou to místnosti k vyšetřování pacientů. Patří sem rentgenové a ultrazvukové pracoviště, endoskopické oddělení, laboratoře a další.
- **Lůžkové oddělení**, to tvoří standartní lůžková jednotka, která je různě velká, záleží na velikosti nemocnice. Ošetřovací jednotku řídí vedoucí lékař a staniční sestra.
- **Lůžka akutní péče**, do kterých spadá JIP (jednotka intenzivní péče), metabolická jednotka, koronární jednotka, oddělení intermediální péče aj. Leží zde pacienti, kteří

poskytují odbornou ošetrovatelskou péči a jsou v ohrožení základních životních funkcí (Šafránková, Nejedlá, 2006, str. 13).

1.4 Ošetrovatelství

Pod pojmem ošetrovatelství si lze představit systém, který se zabývá typicky ošetrovatelskými činnostmi týkající se jednotlivce, rodiny a celého společenství. Je to samostatný zdravotnický obor, který se dostává stále více do popředí v oblasti komplexního vnímání péče o nemocné. Nabývá většího společenského významu, a proto se také dostává větší pozornosti ve studiu lékařství a ostatních příbuzných oborech. Ošetrovatelství se zaměřuje na udržování a podporu zdraví, navrácení a rozvoj soběstačnosti, zmírňuje utrpení člověka, který je nevléčitelný a pečuje o rodinu nemocného.

Hlavní cíle ošetrovatelství:

- pomáhat jednotlivci, skupině, rodině v dosažení tělesného, duševního, sociálního zdraví a pohody
- podpořit pozitivní přístup ke zdraví (zapojit člověka, aby pečoval o vlastní zdraví)
- podpořit člověka v péči o sebe sama, pomáhat mu najít správný životní styl
- zaměřit se na prevence nemocí
- snižovat negativní dopad nemocí a předejít komplikacím
- zapojit celou rodinu do péče o jejího člena (Šamánková, 2006, str. 21, 25–26)

Předmět ošetrovatelství je vymezen prostřednictvím čtyř metaparadigmatických pojmů – osoba, zdraví, prostředí, ošetrovatelská péče. Moderní ošetrovatelství má svojí vlastní koncepci, je zprostředkováno formou ošetrovatelských procesů a vychází z vědeckých poznatků. Využívá poznatků a metod odvozených například z humanitních věd, fyzikálních a biologických. Ošetrovatelství je multidisciplinární obor s vlastní teoretickou základnou a její praktickou aplikací. V současném ošetrovatelství jde v potaz samostatnost sestry a týmová spolupráce s lékaři a ostatními odborníky. Sestra je uznávaným odborníkem v oblasti svého samostatného působení (Bužgová, Plevová, 2011, str. 58).

1.5 Znalost

Znalost můžeme chápat jako měnící se systém, který zahrnuje interakce mezi zkušeností, dovednostmi, fakty, vztahy, hodnotami, myšlenkovými procesy a významem. Znalosti jsou vždy svázány s lidskými činnostmi a emocemi, bývají součástí rutin, procesů, praktik a norem organizace. Kvalita a význam znalostí jsou obohaceny pomocí činnosti. Existují dvě formy znalostí – explicitní (část, kterou dokážeme vyjádřit např. slovy) a tacitní (část, kterou nelze formalizovat, je vázána na podvědomí člověka či činnost, při níž je využívána), (Mládková, 2004, str. 25–28).

1.5.1 Znalosti anatomie u sester

Znalost anatomie je důležitá, jak je například uvedeno v článku o ergometrii z pohledu sestry. Aby mohla sestra vykonávat práci v ambulanci u ergometrického testu, musí mít značné znalosti. Zdravotní sestra musí ovládat zásady resuscitace a problematiku ergometrického vyšetření se znalostí EKG záznamu. Sestra sleduje dále průběh a stav pacienta (Autor neuveden, 2005).

Znalosti elektrokardiografie slouží sestřám k tomu, aby uměly včas zareagovat na akutní stav pacienta. Sestra je velmi často první osobou, která vidí EKG křivku jako první a to, při její schopnosti správné interpretace, může mnohdy zachránit život pacienta. Obzvláště sestry na jednotkách intenzivní péče by měly umět diagnostikovat závažné poruchy srdečního rytmu, zahajovat kroky, které zachrání život pacienta nebo rozpoznat významné a varovné změny a popřípadě doplnit specifické záznamy. Někdy postačí pouze posunout hrudní svody o 1–2 mezižebří výše (Navrátilová, 2016). Všeobecná sestra musí znát místa, na která se mají hrudní svody přiložit, což není bez znalostí anatomie a anatomických pojmů možné.

Za normálních okolností jsou hrudní svody umístěny:

- V1 – 4. mezižebří, parasternálně vpravo
- V2 – 4. mezižebří, parasternálně vlevo
- V3 – mezi V2 a V4
- V4 – 5. mezižebří, levá medioklavikulární čára
- V5 – 5. mezižebří, levá přední axilární čára
- V6 – 5. mezižebří, levá střední axilární čára (Trojan, 2016)

2 VZDĚLÁVÁNÍ SESTER

Činnosti sester a poskytování zdravotní péče patří mezi regulované činnosti (tzn. činnosti, u nichž právní předpisy určují, kdo, kde a za jakých podmínek ji vykonává). Povolání sestry je regulováno specificky zákonem o nelékařských zdravotnických povoláních (Zákon č. 96/2004 Sb.). Tento zákon stanovuje, které osoby na území České Republiky lze považovat za všeobecné sestry.

2.1 Kvalifikační vzdělávání sester

V ČR se odborná způsobilost získává absolvováním zdravotnických akreditovaných oborů vysokých škol, oborů vyšších a středních zdravotnických škol nebo absolvováním akreditovaných kvalifikačních kurzů. Všeobecné sestry získávají v současnosti odbornou způsobilost po absolvování VŠ a VOŠ. Po absolvování SZŠ získávají způsobilost pouze zdravotničtí asistenti. Lze je považovat za sestry druhé úrovně. Za akreditované zdravotnické obory vysokých škol se považují ty, kterým ministerstvo zdravotnictví vydalo souhlasné stanovisko s tím, že jejich absolventi jsou způsobilí vykonávat zdravotnické povolání. Ať získá zdravotnický pracovník způsobilost jakýmkoliv způsobem, musí obor splňovat požadavky vyhlášky č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání. Tato vyhláška stanovuje základní požadavky – celkový počet hodin vyučování a minimum hodin praktické výuky. Z hlediska obsahu jsou stanoveny pouze předměty. Vyhláška o minimálních požadavcích na nelékařské zdravotnické obory také stanoví definice praktického vyučování a možnosti započítávání praxe z předchozího vzdělávání neb i výkonu zdravotnického povolání do hodin praktické výuky. Pro přípravu všeobecných sester vydalo ministerstvo zdravotnictví společně s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy **metodické pokyny**. Tyto pokyny určují podrobnosti pro průběh vzdělávání v těchto oborech, zejména doporučené počty hodin jednotlivých předmětů. Ačkoliv nejde o právní předpis a nemůže tedy stanovovat závazné povinnosti nikomu jinému než pracovníkům ministerstva zdravotnictví a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jsou pro praxi důležité. Stanovují předvídatelný rámec pro činnosti obou ministerstev při akreditaci vzdělávacích programů VŠ i VOŠ. Pro oba typy škol jsou požadavky shodné (Prošková in Vévoda, 2013, str. 104–105).

2.1.1 Minimální požadavky pro studium zdravotnického asistenta v oblasti anatomie a ošetrovatelství

Studenti středních odborných škol mají stanovený Rámcový vzdělávací program (RVP). To je státem vydaný pedagogický dokument, který vymezuje závazné požadavky na vzdělávání. Všechny školy jsou povinny tyto dokumenty respektovat a musí je rozpracovat do svých školních vzdělávacích programů.

Zdravotnický asistent se mimo jiné učí předměty, jako je např. cizí jazyk, přírodovědné, chemické a další předměty. Učí se základ pro poskytování ošetrovatelské péče (kam spadá somatologie), dále ošetrovatelství a ošetrovatelská péče (kde se učí teorie ošetrovatelství, všeobecná ošetrovatelská péče a péče v klinických oborech – interní lékařství, chirurgie apod.). Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání činí celkově 256 hodin pro Základ pro poskytování ošetrovatelské péče a 1 408 hodin pro Ošetrovatelství a ošetrovatelskou péči (MŠMT, 2008).

2.1.2 Minimální požadavky pro studium na Vyšší odborné škole a Vysoké škole v oblasti anatomie, ošetrovatelství a interních oborech

Na Vyšší odborné a Vysoké škole se vyučuje předmět anatomie, která obsahuje minimální počet 34 hodin. Ošetrovatelství, které se dělí na podobory a minimální počet hodin je 147. A ošetrovatelství v klinických oborech, kde konkrétně interní obor má minimálně 57 hodin, neurologie 12 hodin a onkologie 15 hodin (MZČR, 2005).

2.2 Specializační vzdělávání sester

Specializovaná způsobilost není podmínkou k samostatnému výkonu povolání u sester. Je nezbytná pouze v případě vysoce specializovaných činností, které mohou sestry bez specializace vykonávat pouze pod odborným dohledem specialisty. Tato specializace se získává většinou složením atestační zkoušky po splnění podmínek specializačního vzdělávání. Všeobecná sestra se může specializovat v deseti specializačních oborech (Prošková in Vévoda, 2013, str. 110–115). Jedním z nich je ošetrovatelská péče v interních oborech, kde je anatomie zakomponovaná v různých kapitolách. Zmínky o anatomii jsou v kapitolách ve Specializované ošetrovatelské péči o pacienty s gastroenterologickým onemocněním, o pacienty s nemocemi kardiovaskulárního systému a cév, nebo v péči o pacienty s nemocemi dýchacího ústrojí. Dalšími specializačními obory je intenzivní péče a ošetrovatelská péče v chirurgických oborech, kde se rovněž objevuje učivo o anatomii (MZČR, 2010). Ke specializačním oborům

patří také perioperační péče, ošetrovatelská péče v pediatrii, psychiatrii, perfuziologii a další. Specializační vzdělávání se uskutečňuje podle vzdělávacího programu pro daný specializační obor, který je zveřejněn ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví ČR. Specializační vzdělávání se ukončuje buď atestační zkouškou, nebo rozhodnutím MZ o ukončení specializačního vzdělávání z důvodu závažného neplnění studijních povinností. Aby mohl být absolvent připuštěn k atestační zkoušce, musí mít splněn povinný rozsah teoretické, praktické výuky a dále získat počet kreditů stanovený vzdělávacím programem a absolvovat moduly, které jsou ve vzdělávacím programu označeny jako povinné. Druhou cestou, jak získat specializovanou způsobilost, je absolvování navazujícího vysokoškolského programu po získání kvalifikace sestry (Prošková in Vévoda, 2013, str. 110–115).

2.3 Celoživotní vzdělávání a jeho kontrola

Povinnost celoživotního vzdělávání je společná všem zdravotnickým pracovníkům. Jedná se o průběžné obnovování, zvyšování, prohlubování a doplňování vědomostí, dovedností a způsobilostí v příslušném oboru s nejnovějšími vědeckými poznatky. U sester je systém plnění celoživotního vzdělávání založen na principu kreditního systému (vyhláška č. 423/2004 Sb.). Rozsah a obsah celoživotního vzdělávání musí být takový, aby sestra byla opravdu schopna vykonávat svojí práci *lege artis*, tedy na náležitě úrovni. Do forem celoživotního vzdělávání patří inovační kurzy, odborné stáže, publikační, pedagogická nebo vědecko – výzkumná činnost, samostatné studium odborné literatury, navazující studijní program, semináře, školicí akce, konference, kongresy, sympózia a certifikované kurzy (Prošková in Vévoda, 2013, str. 117–122). Z učebních plánů certifikovaných kurzů rovněž vyplývá, že je anatomie významná. Např. certifikovaný kurz v oboru Specifická ošetrovatelská péče o chronické rány a defekty, který je určen pro všeobecné sestry. Anatomie se objevuje v kapitole – kůže a její funkce. Dále také certifikovaný kurz Katetrizace močového měchýře muže, péče o nemocného s permanentním močovým katétrem a čistá intermitentní katetrizace, který je určen rovněž pro všeobecné sestry a zdravotnické záchranáře. Zde se se zmínkou o anatomii setkáme v kapitole – Repetitorium – anatomie vylučovací soustavy, fyziologie tvorby moči, symptomy poruch tvorby nebo vylučování moči (FZS, 2016). Osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu je podmínkou pro samostatný výkon sestry. Platnost vydaného osvědčení je na 10 let. Držitel je zapsán do Registru nelékařských zdravotnických pracovníků způsobilých k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu. Toto osvědčení lze získat do 18 měsíců od data získání odborné způsobilosti. Později

již musí sestra doložit výkon povolání nejméně v délce 1 roku, pokud vykonává povolání přinejmenším v polovině stanoveného rozsahu týdenní pracovní doby, či 2 let, pokud jde o kratší úvazek, nejméně však v rozsahu pětiny pracovní doby, v období posledních 10 let. Dále musí doložit 40 kreditů, které získává absolvováním akcí celoživotního vzdělávání, získaných rovněž v období posledních 10 let. Obě podmínky lze nahradit, a to složením zkoušky k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu. Pokud nesplňuje podmínku výkonu povolání, plní praktickou část, a pokud nesplňuje daný počet kreditů, plní část teoretickou. (Prošková in Vévoda, 2013, str. 117–122).

2.4 Předpokládaná změna studia všeobecných sester dle novely zákona

Dle novely zákona o nelékařských zdravotnických povoláních se předpokládá změna ve vzdělávání zdravotních sester.¹ Zdravotní sestry již nebudou potřebovat vysokoškolské vzdělání, ale bude jim stačit pouze střední zdravotnická škola a rok vyšší odborné školy. Změna ve vzdělání by měla nastat od září roku 2017 a bude se týkat jak zájemců o profesi, kteří právě zahájili studium, tak i těch, kteří již studují. Tento model, nazývaný 4+1 má nahradit dosavadní formu vzdělání. Tuto normu však ještě musejí posoudit senátoři a podepsat prezident České republiky (Česká televize, 2017).

¹ Poznámka autorky – autor článku chybně uvádí název profese. Jedná se o všeobecnou sestru.

3 KOMPETENCE VŠEOBECNÉ SESTRY

3.1 Činnosti všeobecné sestry

Všeobecná sestra poskytuje péči bez odborného dohledu, a bez indikace v rozsahu své odborné způsobilosti a v souladu s diagnózou stanovenou lékařem. Případně zajišťuje základní a specializovanou ošetrovatelskou péči prostřednictvím ošetrovatelského procesu.

Příklady poskytování péče všeobecné sestry, u kterých je důležitá znalost anatomie:

- a) sleduje a orientačně hodnotí fyziologické funkce pacientů (dech, EKG, TT, TK atd.)
- b) provádí odsávání sekretů z horních cest dýchacích a zajišťuje jejich průchodnost
- c) hodnotí a ošetřuje poruchy celistvosti kůže (chronické rány, stomie, centrální a periferní žilní vstupy)
- d) edukuje pacienty (např. stomiky), případně jiné osoby v ošetrovatelských postupech a připravuje pro ně informační materiály

Všeobecná sestra může vykonávat bez odborného dohledu na základě indikace lékaře činnosti při poskytování preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační, neodkladné a dispenzární péče. Připravuje pacienty k diagnostickým a léčebným postupům, na základě indikace lékaře je provádí nebo při nich asistuje, dále zajišťuje ošetrovatelskou péči při těchto výkonech a po nich zejména může:

- a) zavádět a udržovat kyslíkovou terapii
- b) provádět ošetření akutních a operačních ran, včetně ošetření drénů
- c) provádět katetrizaci močového měchýře žen a dívek nad 10 let, pečovat o močové katétry pacientů všech věkových kategorií, včetně výplachů močového měchýře
- d) provádět výměnu a ošetření tracheostomické kanyly, zavádět nazogastrické sondy pacientům při vědomí starším 10 let, pečovat o ně a aplikovat výživu sondou, případně žaludečními nebo duodenálními stomiemi u pacientů všech věkových kategorií
- e) provádět výplach žaludku u pacientů při vědomí starších 10 let.

Všeobecná sestra může pod odborným dohledem lékaře:

- a) aplikovat nitrožilně krevní deriváty
- b) asistovat při zahájení aplikace transfuzních přípravků a bez odborného dohledu na základě indikace lékaře ošetřovat pacienta v průběhu aplikace a ukončovat ji (MZČR, 2011)

3.2 Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí

Všeobecná sestra po získání odborné způsobilosti (sestra pro intenzivní péči, dětská sestra, sestra pro perioperační péči, dětská sestra pro intenzivní péči, komunitní sestra, sestra pro péči v chirurgických oborech, sestra pro péči v interních oborech, sestra pro nukleární medicínu apod.) vykonává činnosti jako všeobecná sestra a dále bez odborného dohledu a bez indikace poskytuje a organizuje ošetrovatelskou péči, včetně vysoce specializované ošetrovatelské péče v oboru specializace, případně zaměření.

Příklady poskytování péče všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí, u kterých je důležitá znalost anatomie:

a) edukovat pacienty, případně jiné osoby ve specializovaných ošetrovatelských postupech a připravovat pro ně informační materiály

Na základě indikace lékaře může:

a) provádět přípravu pacientů na specializované diagnostické a léčebné postupy, doprovázet je a asistovat během výkonů, sledovat je a ošetřovat po výkonu

b) edukovat pacienty, případně jiné osoby ve specializovaných diagnostických a léčebných postupech (MZČR, 2011)

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

4.1 Hlavní cíl

Zjistit význam a úroveň znalostí anatomie u všeobecných sester v interních oborech.

4.2 Cíle výzkumné části

Zjistit znalosti anatomie u všeobecných sester v interních oborech.

Zjistit, kolik všeobecných sester v praxi využívá anatomii při výkonu své profese.

Zjistit, zda se sestry chtějí v anatomii dále zdokonalit nebo jim stačí aktuální znalosti.

4.3 Výzkumné otázky

Jaké znalosti anatomie mají všeobecné sestry pracující v interních oborech?

Co si sestry myslí o významu znalostí anatomie v praxi?

Vyžívají všeobecné sestry v práci znalosti anatomie?

Chtějí se všeobecné sestry dále zdokonalovat ve znalostech anatomie?

5 METODIKA VÝZKUMU

V této práci byla využita kvantitativní metoda šetření. Ke sběru dat bylo použito dotazníkové šetření. Dotazník je anonymní, nestandardizovaný, vlastní konstrukce. Obsahuje 21 otázek a skládá se ze dvou částí. První část je tvořena z otázek, které jsou pro výzkum informativní (věk, vzdělání), a vypovídají o povědomí všeobecných sester o jejich znalostech a významu anatomie pro jejich práci. Část druhá je znalostní a informuje o skutečných znalostech respondentek, všeobecných sester. Otázky byly vloženy na základě studia odborné literatury, podle které se vyučuje anatomie na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice (Havlíček, Červenková, Blanař, 2016) a následné konzultace s odborníky. U vyplňování dotazníku byl průzkumník přítomen, aby nedošlo ke zkreslení výsledků.

5.1 Charakteristika vzorku

Dotazník byl vytvořen pro určitou skupinu respondentů. Zaměřoval se na všeobecné sestry pracující v interních oborech. 26 dotazníků obdržely všeobecné sestry po střední zdravotnické škole a 26 dotazníků všeobecné sestry po vyšší odborné škole nebo vysoké škole. Věková hranice ani pohlaví nehrálo roli.

5.2 Zpracování získaných informací

Po získání všech dotazníků byly veškeré informace a data vyhodnoceny a přeneseny do počítače. Výsledky jsou zpracovány v programech Word a Excel pomocí deskriptivní statistiky.

6 VÝSLEDKY

V této výzkumné části jsou zpracovány tabulky a grafy. V některých otázkách byla možnost zvolit i více odpovědí. V druhé části dotazníku – znalostní části, jsou správné odpovědi zvýrazněny barevně.

První otázka v dotazníku byla identifikační. **Otázka č. 1: Kolik je Vám let?**

Tabulka 1 – Věk respondentů

VĚK RESPONDENTŮ		
	n_i	f_i [%]
19–30	13	25,00
31–40	18	34,62
41–50	21	40,38
Celkem	52	100,00

Necelá polovina respondentů se věkově nejvíce pohybovala mezi 41–50 lety. Mezi 31–40 lety bylo obsaženo 18 respondentů. A nejméně obsaženou skupinou byli respondenti ve věku od 19–30 let. Celkem bylo zkoumáno 52 respondentů.

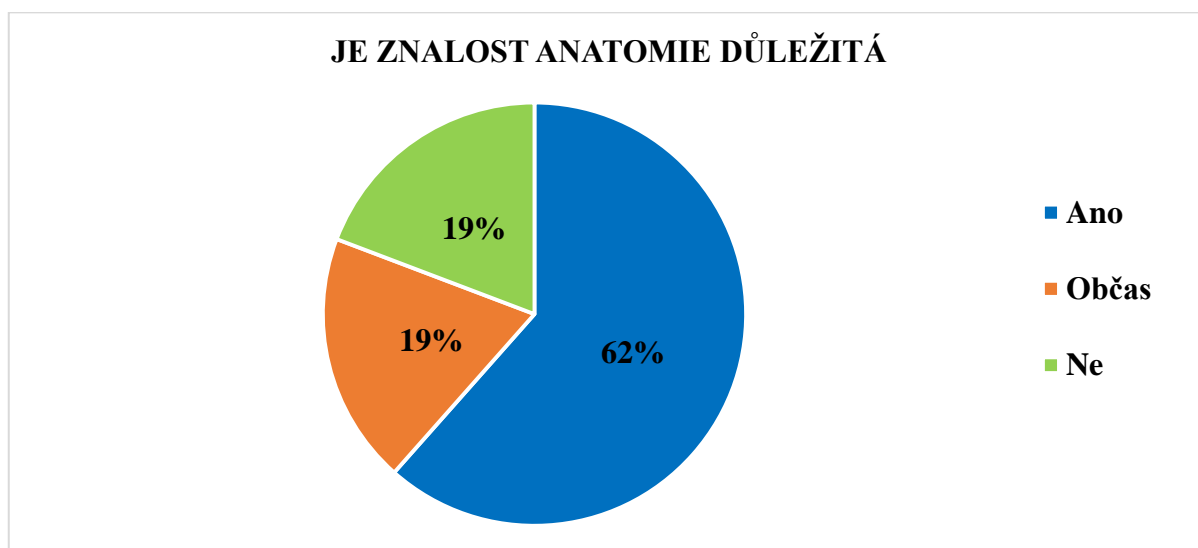
Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 2 – Vzdělání respondentů

VZDĚLÁNÍ RESPONDENTŮ		
	n_i	f_i [%]
SZŠ	26	50,00
VOŠ	12	23,08
VŠ	14	26,92
Celkem	52	100,00

Zkoumáno bylo 26 respondentů po Střední zdravotnické škole, 14 po škole vysoké a 12 respondentů po vyšší odborné škole.

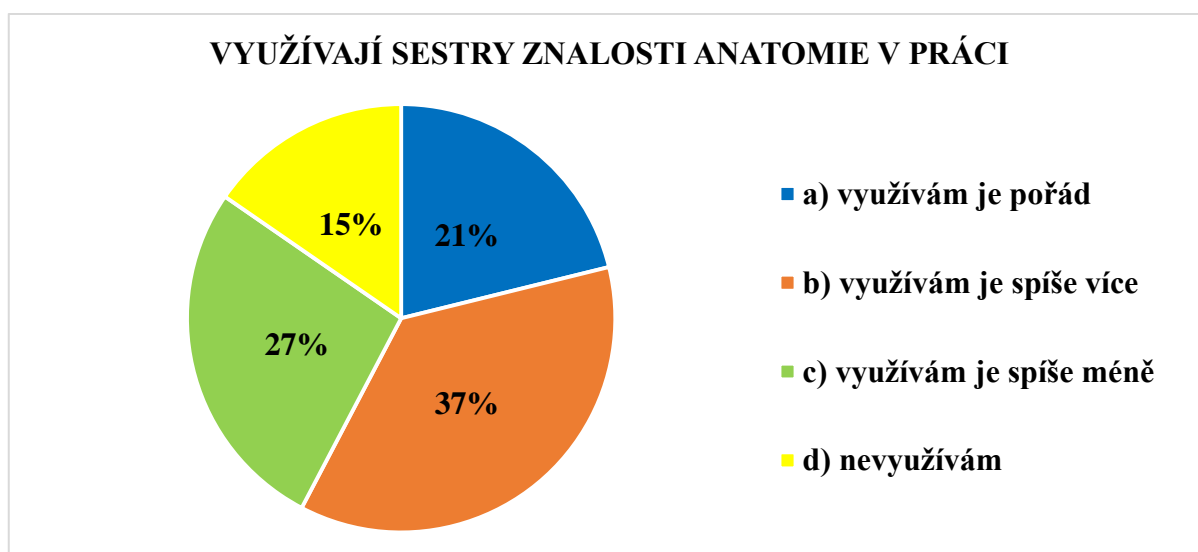
Otázka č. 3: Domníváte se, že je znalost anatomie v profesi sestry důležitá?

Obrázek 1 – Důležitost znalostí anatomie, n=52

62 % (32) respondentů se domnívá, že je znalost anatomie v profesi sestry důležitá, 19 % (10) se domnívá, že je důležitá pouze občas a 19 % (10) si myslí, že důležitá není.

Otázka č. 4: Využíváte k Vaší práci znalosti anatomie?

Obrázek 2 – Využití znalostí anatomie v profesi, n=52

37 % (19) respondentů využívá spíše více znalost anatomie k jejich profesi, 27 % (14) využívá znalost anatomie spíše méně, 21 % (11) respondentů využívá anatomii pořád a 15 % anatomii nevyžívá vůbec.

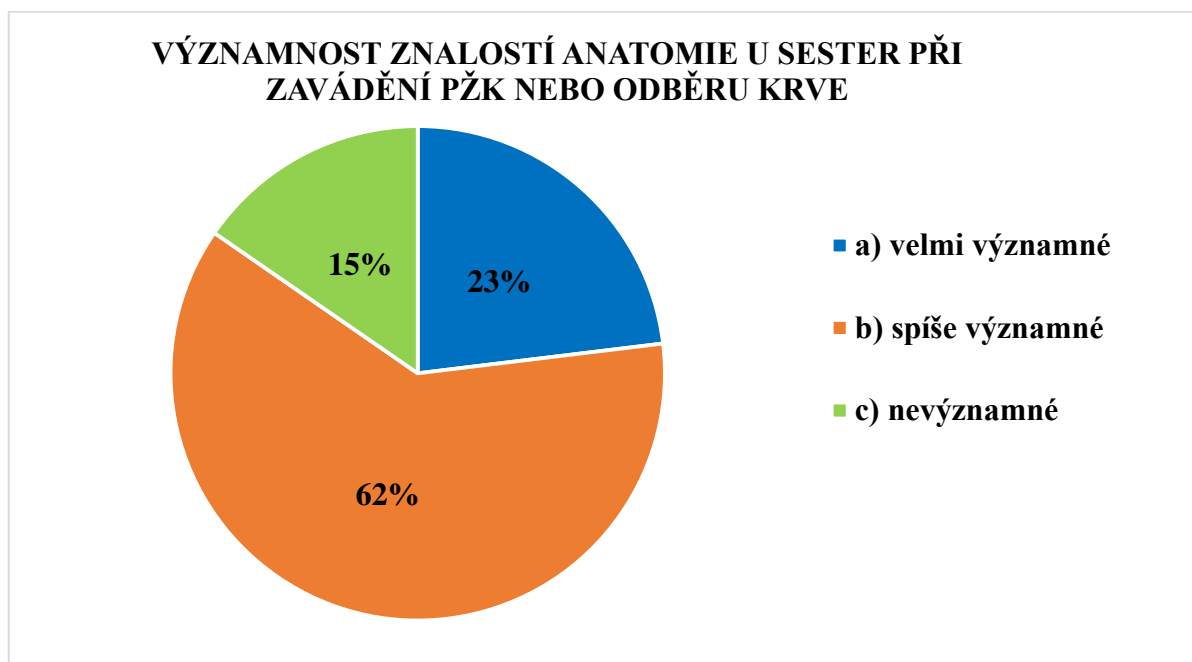
Otázka č. 5: K čemu je dobrá znalost anatomie v praxi dle Vašeho názoru? (Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 4 odpověděli, že znalost anatomie k jejich profesi využívají pořád, spíše více nebo spíše méně – na tuto otázku tedy odpovídalo 44 respondentů – 84,62 %).

Tabulka 3 – K čemu je dobrá znalost anatomie v praxi sestry

K ČEMU JE DOBRÁ ZNALOST ANATOMIE V PRAXI SESTRY	
	n_i
a) zhodnocení stavu pacienta (odlišit patologii od fyziologie)	12
b) správná aplikace léků	11
c) správnost odebírání biologického materiálu	11
d) kvalitně provedená práce (cévkování, zavádění sondy)	11
e) edukace pacienta (před výkonem)	8
f) neodpověděli	7
g) měření fyziologických funkcí	6
h) sledování bolesti	6
i) uložení orgánů před vyšetřením (EKG, kolonoskopie..)	4
j) porozumění lékařským zprávám	3
k) péče o dekubity a rány	1
l) diagnostika exitus letalis	1
Celkem	74

Nejčtenější odpovědí bylo, že znalost anatomie v praxi sestry je nejprospěšnější k rozlišení patologie od fyziologie, toto tvrzení napsalo 12 sester. 11 sester napsalo, že znalost je dobrá ke správnosti odebírání biologického materiálu, ke správné aplikaci léků a ke kvalitnímu provedení sesterské práce, jako např. zavádění sondy či cévkování. 7 respondentů na tuto otázku neodpovědělo. Celkem bylo 74 odpovědí.

Otázka č. 6: Na kolik jsou pro vás významné znalosti anatomie při zavádění periferního žilního katétru nebo odběru žilní krve?

Obrázek 3 – Významnost znalostí anatomie při provádění odborných výkonů, n=52

Znalosti anatomie při zavádění PŽK nebo odběru krve jsou pro sestry spíše významné v 62 % (32), velmi významné jsou u 23 % (12) a nevýznamné jsou u 15 % (8) respondentů.

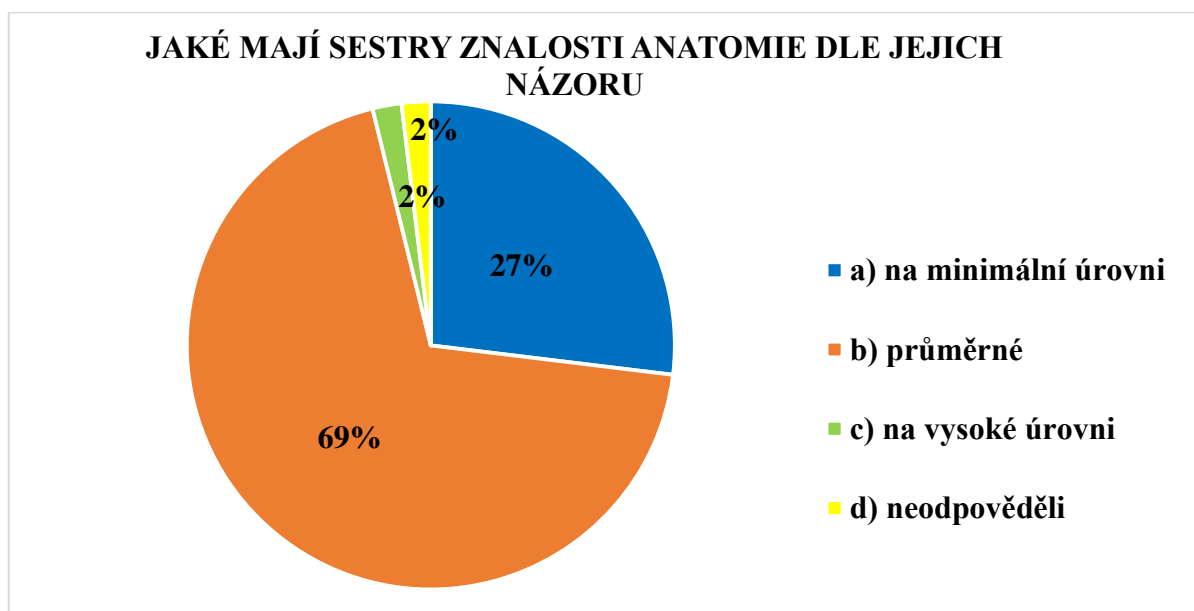
Druhá část otázky č. 6: Pokud jste odpověděli c), podle čeho se rozhodujete? (na tuto podotázku odpovídalo 15 % – 8 respondentů)

Tabulka 4 – Podle čeho se sestry rozhodují při zavádění PŽK či odběru krve

PODLE ČEHO SE ROZHODUJETE PŘI ZAVÁDĚNÍ PŽK ČI ODBĚRU KRVE	
	n_i
a) po hmatu	5
b) po zraku	2
c) po zkušenosti	1
Celkem	8

Na tuto podotázku odpovídalo 8 respondentů. 5 respondentů se rozhoduje po hmatu, 2 po zraku a 1 respondent odebírá krev a napichuje periferní žilní kanylu podle zkušeností.

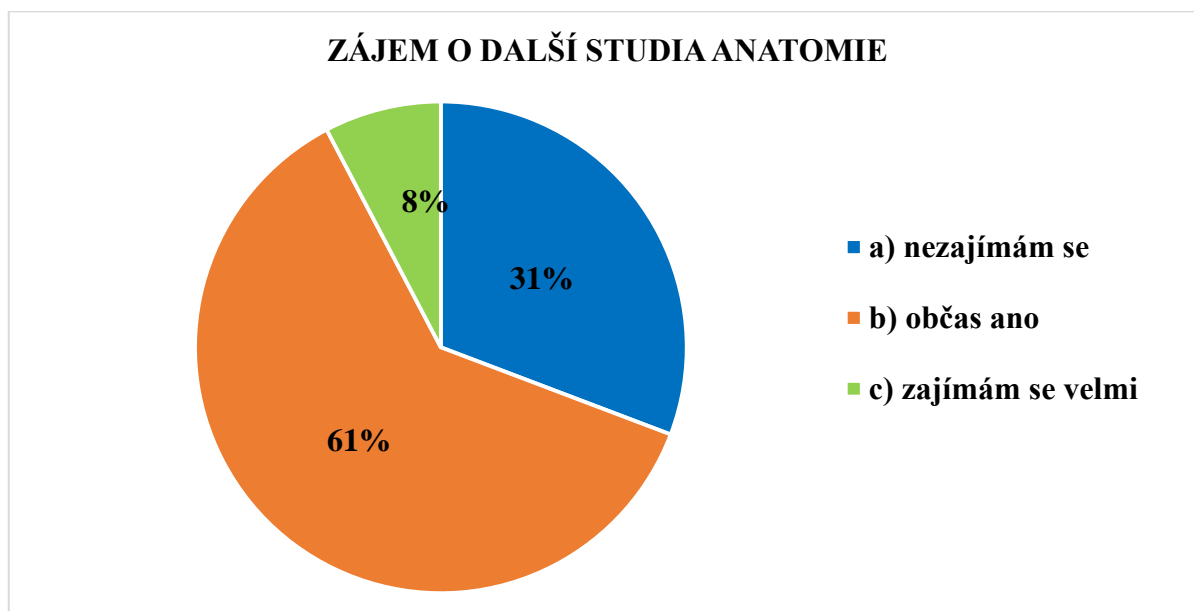
Otázka č. 7: Jaké si myslíte, že jsou Vaše znalosti anatomie?

Obrázek 4 – Úroveň znalostí anatomie u sester dle jejich názoru, n=52

69 % (36) respondentů si myslí, že mají průměrné znalosti anatomie, 27 % (14) se domnívá, že jejich znalosti jsou na minimální úrovni, 2 % (1) na tuto otázku neodpověděli a 2 % (1) se domnívá, že má znalosti na vysoké úrovni.

Otázka č. 8: Zajímáte se o další studium anatomie?

Obrázek 5 – Zájem o další studium anatomie, n=52

61 % (32) respondentů se občas zajímá o další studia anatomie, 31 % (16) se nezajímá vůbec a 8 % (4) se zajímají velmi.

Otázka č. 9: Které zdroje jsou podle Vás nejkvalitnější? (Na tuto otázku odpovídali pouze ti, kteří v předešlé otázce odpověděli, že se o další studium zajímají velmi nebo občas. Respondenti vybírali z nabídky a měli možnost více odpovědí. Celkem odpovídalo 69,23 %, 36 respondentů)

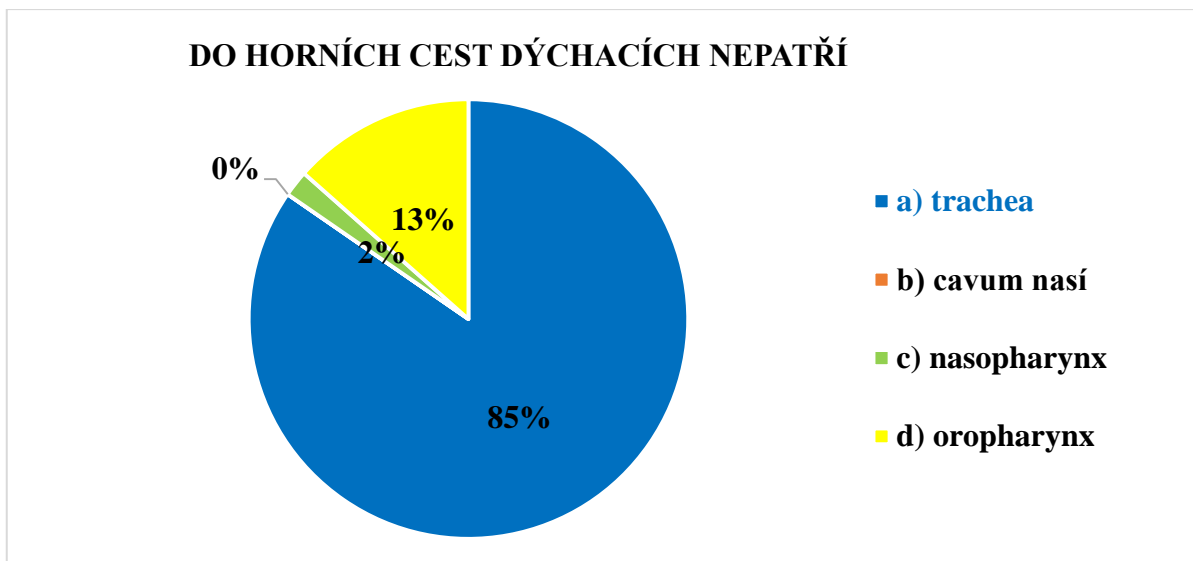
Tabulka 5 – Z jakých zdrojů sestry čerpají

Z JAKÝCH ZDROJŮ SESTRY ČERPÁJÍ	
	n_i
a) internet	26
b) odborné časopisy	10
c) odborná literatura	18
d) přednášky	16
Celkem	70

Z internetu čerpá 26 respondentů, odbornou literaturu studuje 18 respondentů, na odborné přednášky chodí 16 respondentů a odborné časopisy čte 10 respondentů.

Následující prezentace výsledků se týká druhé části dotazníku, která byla znalostní. Správně označené odpovědi jsou zvýrazněny barevně.

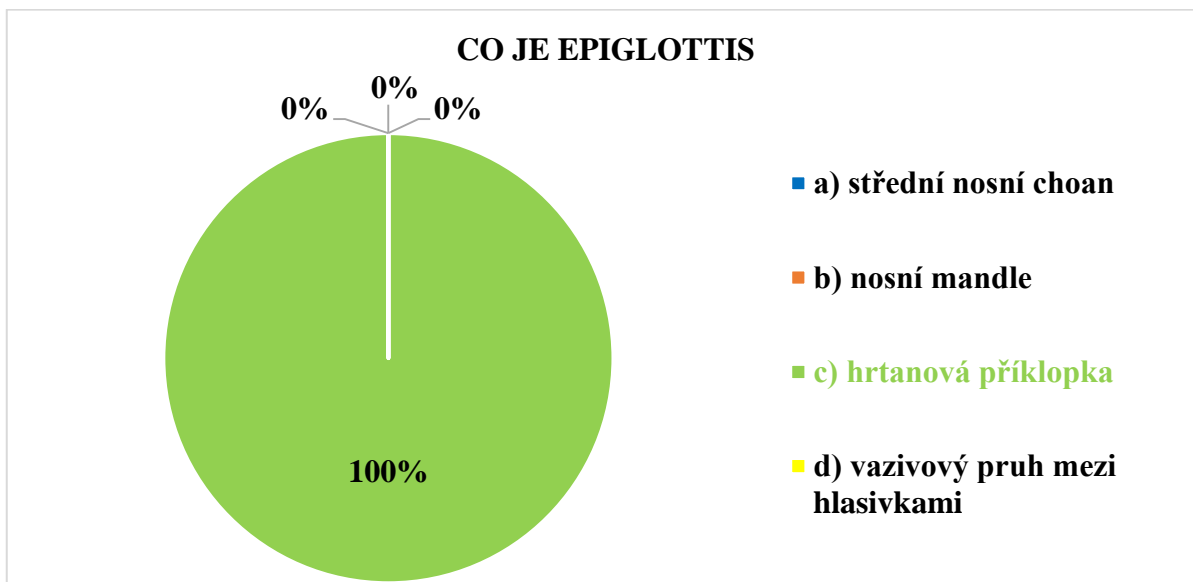
Otázka č. 10: Mezi horní cesty dýchací nepatří?

Obrázek 6 – Co nepatří do horních cest dýchacích, n=52

Správnou odpověď uvedlo 85 % (44) respondentů a chybně odpovědělo 15 % (8) respondentů.

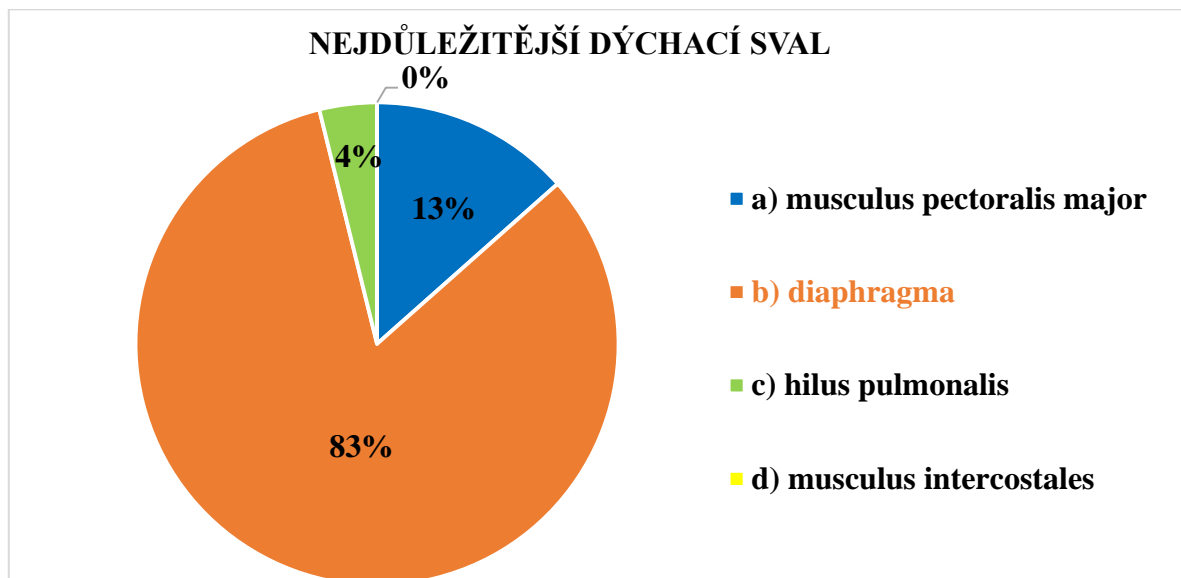
Otázka č. 11: Epiglottis je?

Obrázek 7 – Co je epiglottis, n=52

Na tuto znalostní otázku odpovědělo 100 % respondentů správně.

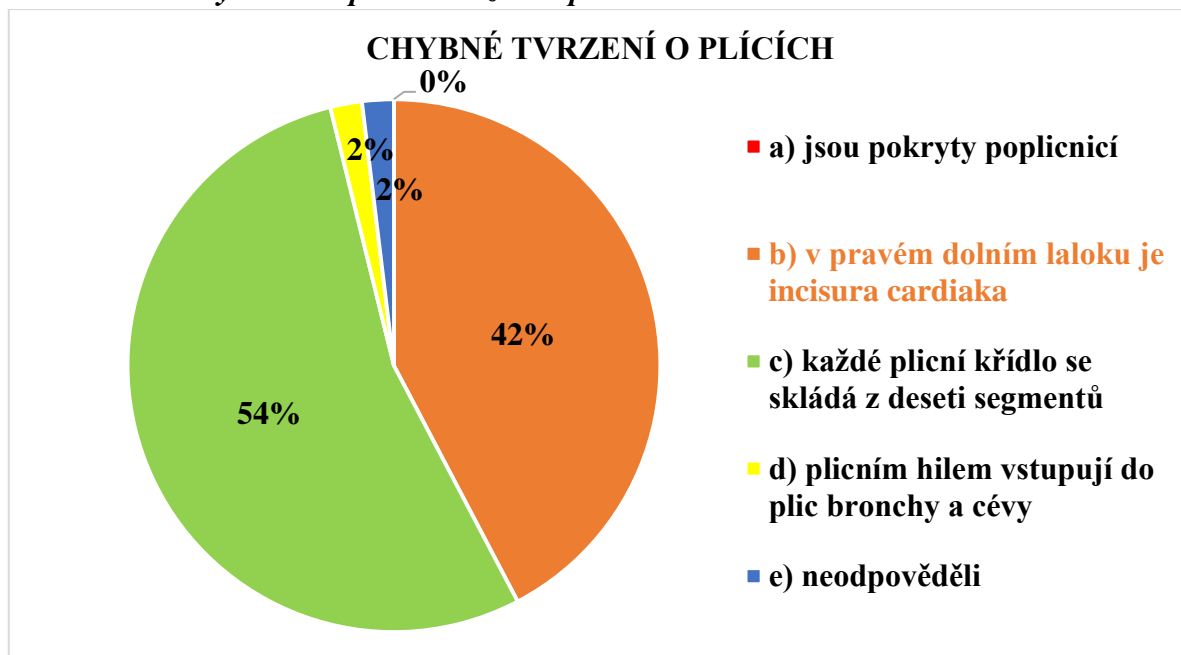
Otázka č. 12: *Nejdůležitější dýchací sval je?*

Obrázek 8 – Nejdůležitější dýchací sval, n=52

Správnou odpověď uvedlo 83 % (43) respondentů, 17 % (9) odpovědělo chybně.

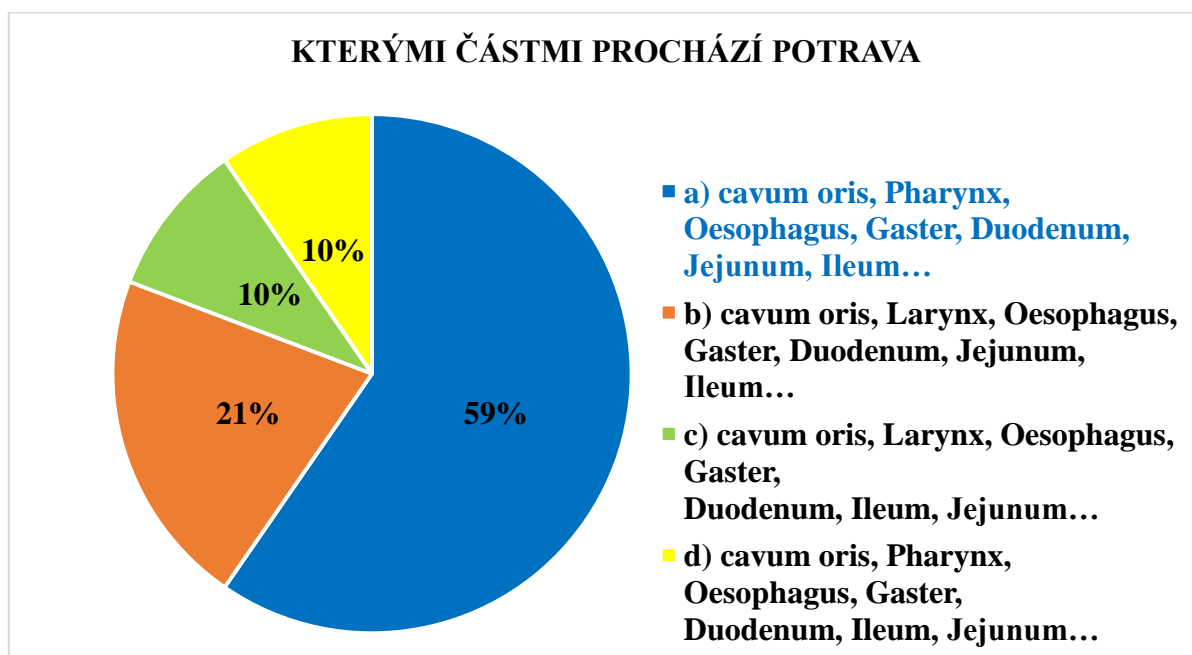
Otázka č. 13: *Vyberte nesprávné tvrzení o plicích?*

Obrázek 9 – Chybné tvrzení o plicích, n=52

Chybně odpovědělo 56 % (29) respondentů, správnou odpověď zvolilo 42 % (22) respondentů a 2 % (1) na otázku neodpověděla.

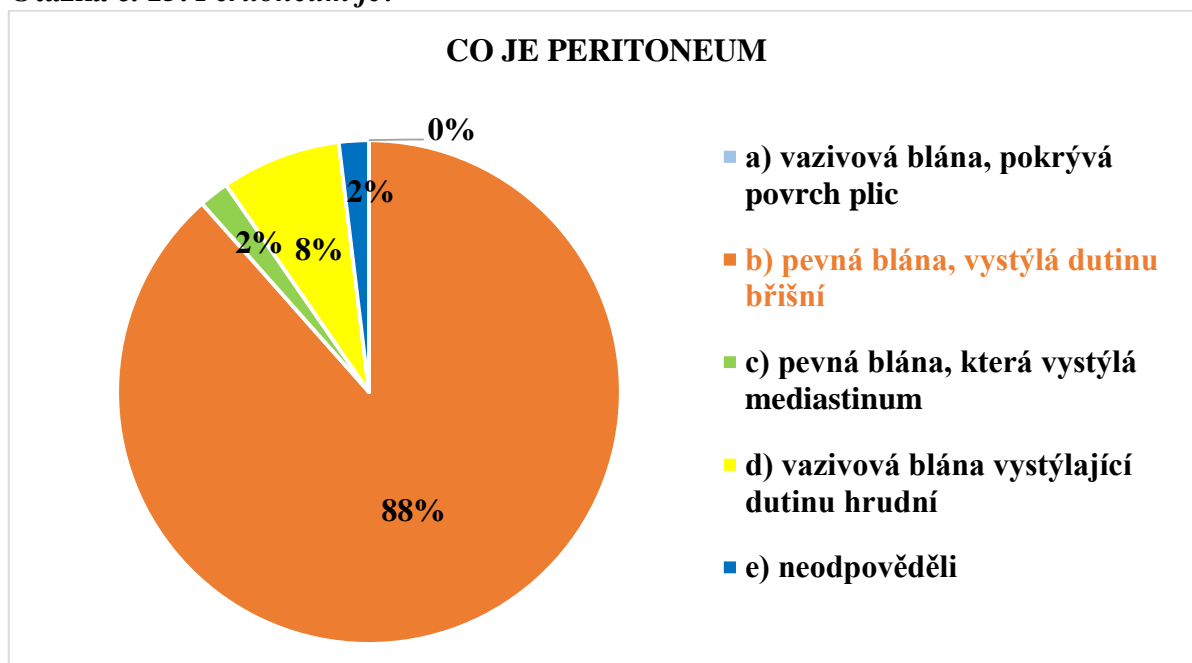
Otázka č. 14: *Fyziologicky prochází potrava postupně těmito úseky?*

Obrázek 10 – Části, kterými prochází potrava, n=52

Správně odpovědělo 59 % (31) respondentů, chybnou odpověď zvolilo 41 % (21) respondentů.

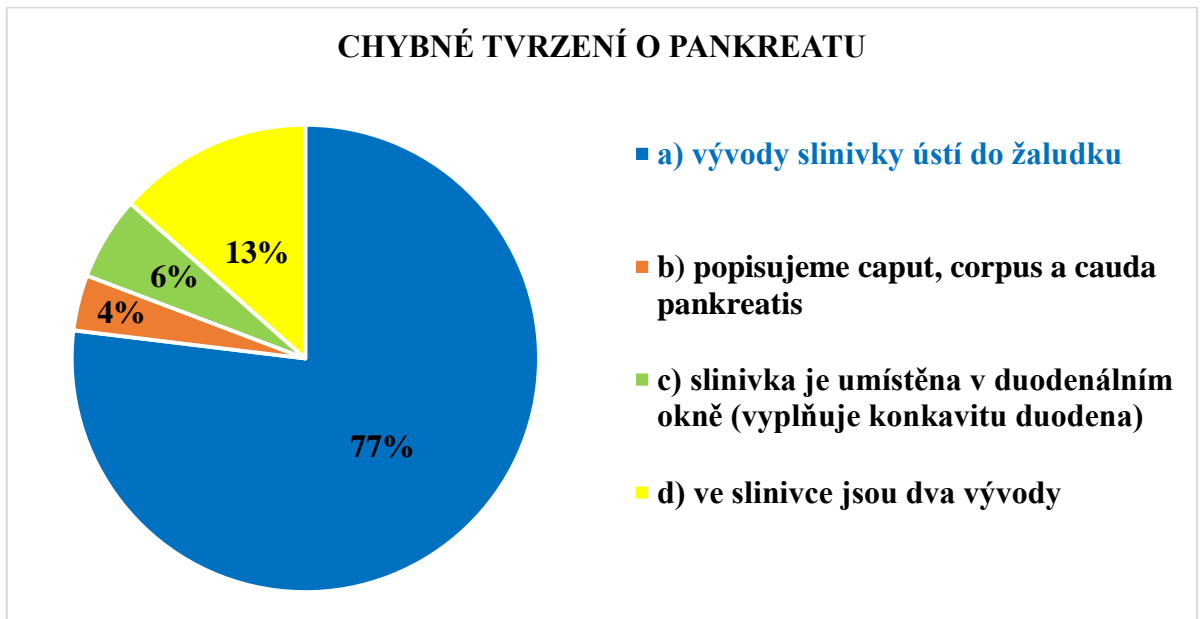
Otázka č. 15: *Peritoneum je?*

Obrázek 11 – Co je peritoneum, n=52

Respondenti v 88 % (46) zvolili správnou odpověď, 2 % (1) na otázku neodpověděla a 10 % (5) odpovědělo chybně.

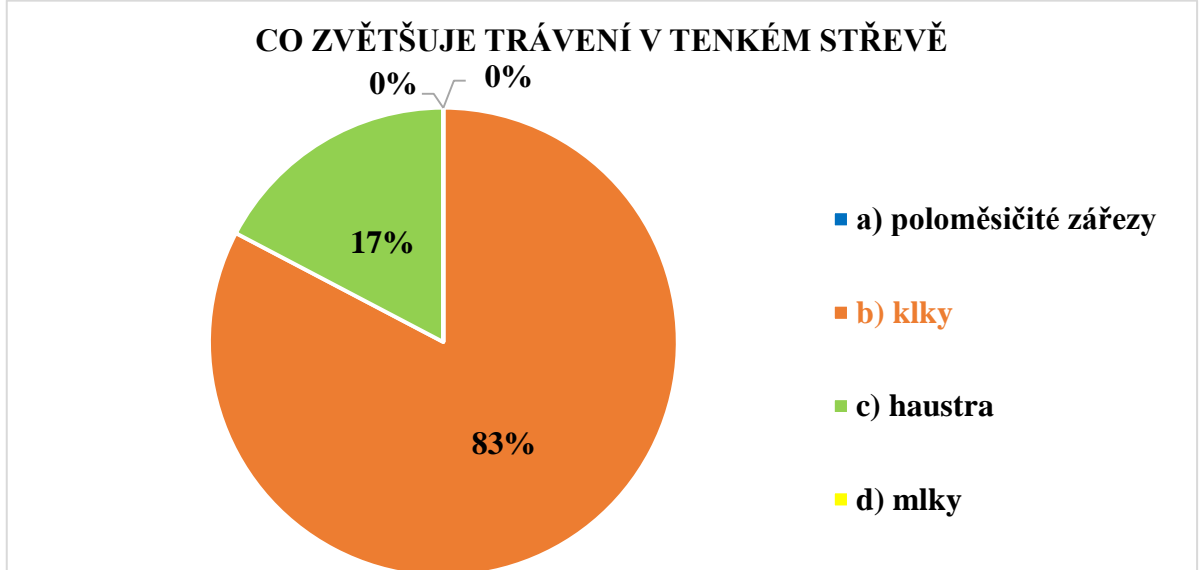
Otázka č. 16: *Vyberte nesprávné tvrzení o pankreatu.*

Obrázek 12 – Chybné tvrzení o pankreatu, n=52

77 % (40) respondentů odpovědělo správně, 23 % (12) zvolilo chybnou odpověď.

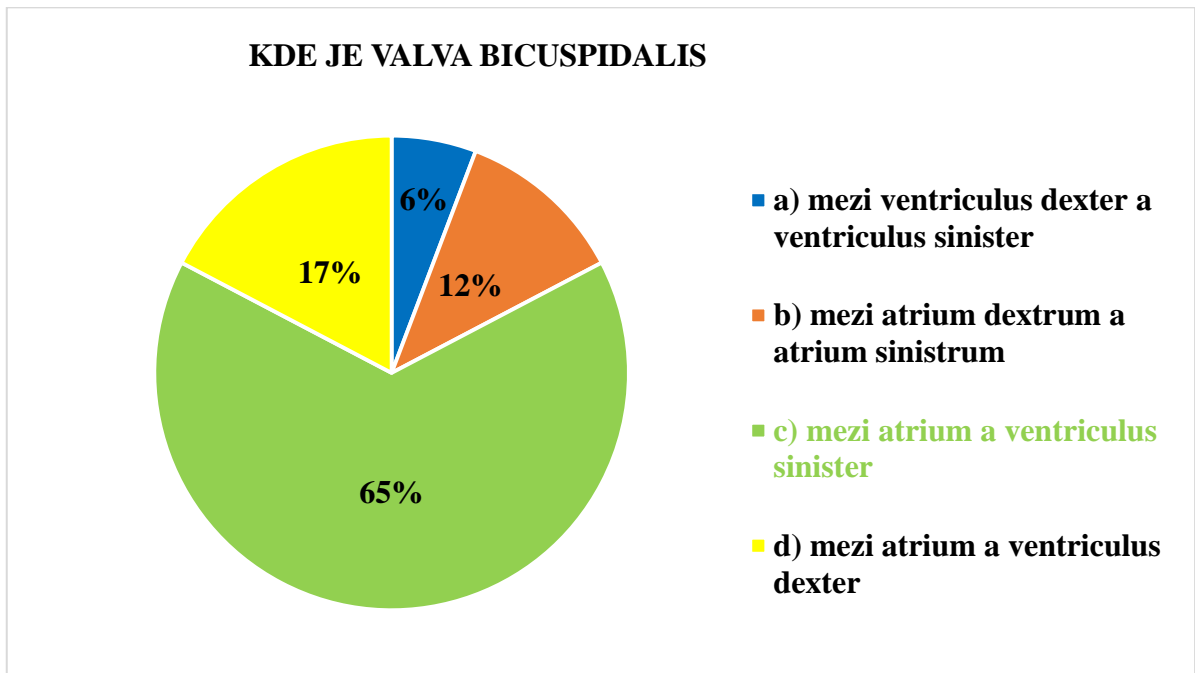
Otázka č. 17: *Plochu pro trávení v tenkém střevě zvětšují?*

Obrázek 13 – Co zvětšuje trávení v tenkém střevě, n=52

Správně odpovědělo 83 % (43) respondentů, chybnou odpověď zvolilo 17 % (9) respondentů.

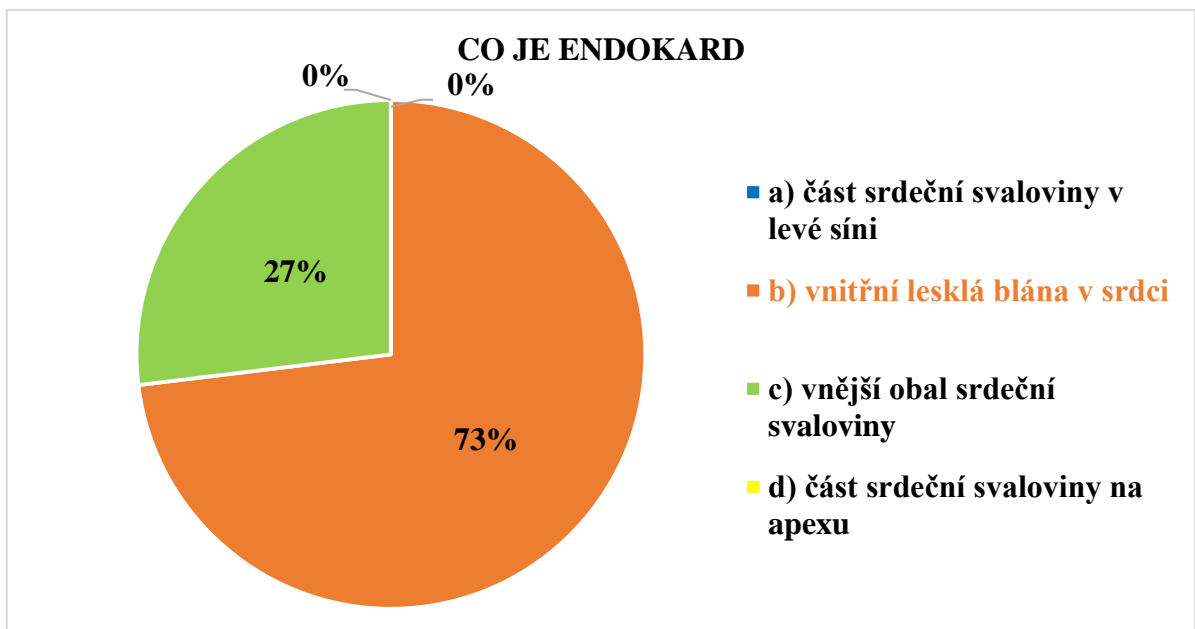
Otázka č. 18: Valva bicuspidalis (mitralis) je?

Obrázek 14 – Valva bicuspidalis, n=52

65 % (34) respondentů odpovědělo správně, chybnou odpověď zvolilo 35 % (18) respondentů.

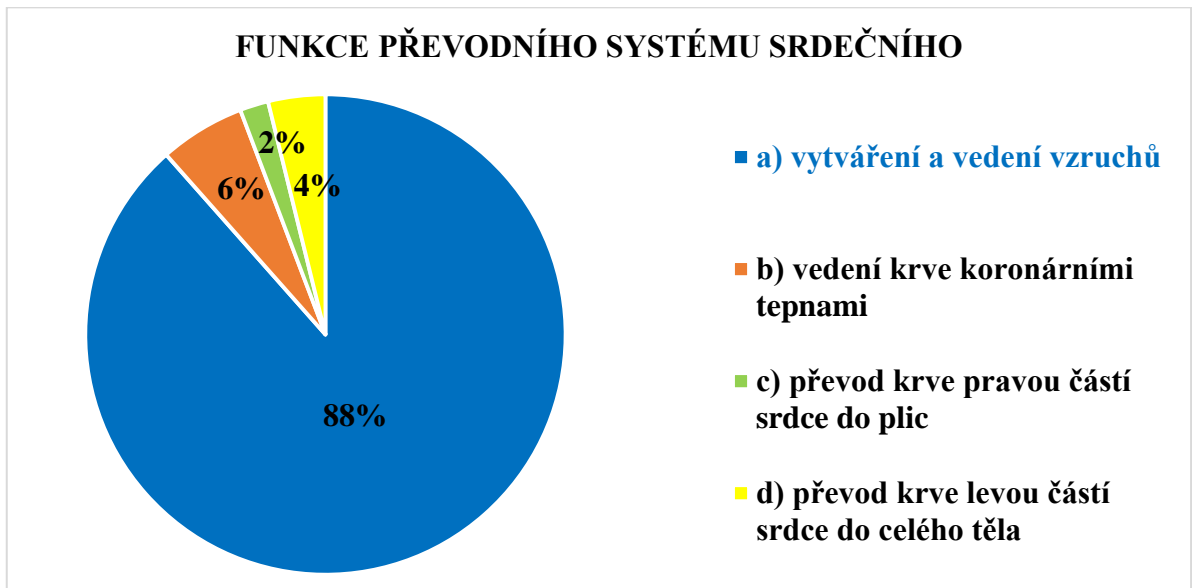
Otázka č. 19: Endokard je?

Obrázek 15 – Co je endokard, n=52

V této otázce odpovídali respondenti pouze na dvě možnosti ze čtyř. 73 % (38) respondentů odpovědělo správně, chybně odpovědělo 27 % (14) respondentů.

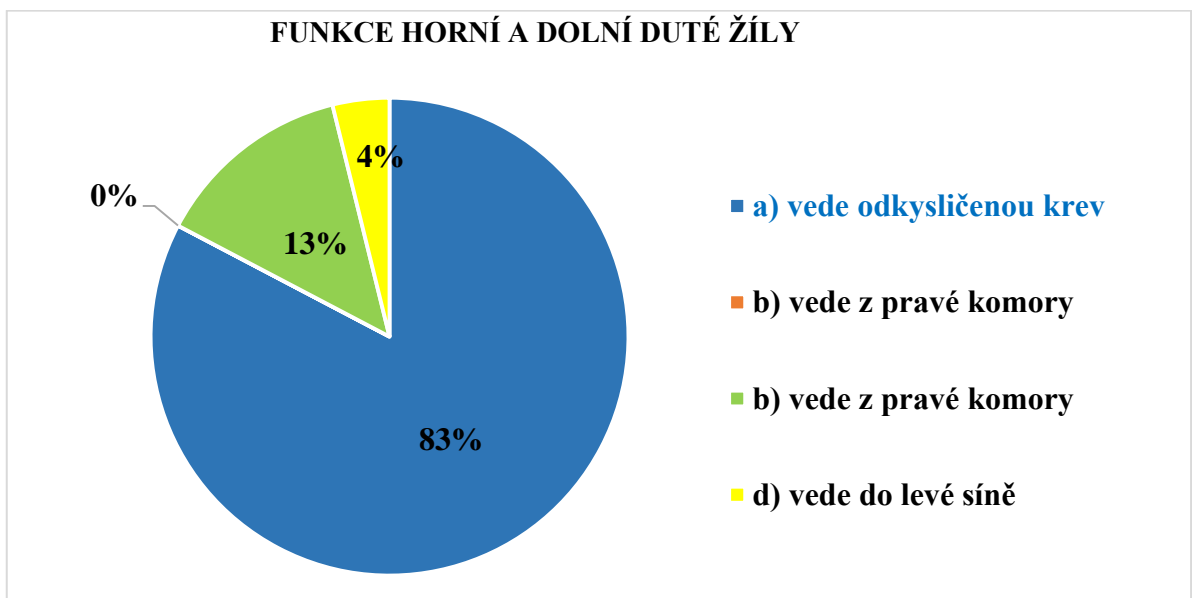
Otázka č. 20: Převodní systém srdeční slouží pro?

Obrázek 16 – Převodní systém srdeční, n=52

Na tuto otázku odpovědělo 88 % (46) respondentů správně, chybně odpovědělo 12 % (6) respondentů.

Otázka č. 21: Horní a dolní dutá žíla?

Obrázek 17 – Horní a dolní dutá žíla, n=52

Správnou odpověď zvolilo 83 % (43) respondentů, chybnou odpověď zvolilo 17 % (9) respondentů.

7 DISKUSE

Tato bakalářská práce byla zaměřena na znalosti anatomie u všeobecných sester, které pracují v interních oborech. Měla zjistit, jaké mají všeobecné sestry znalosti anatomie, jak je ve své profesi využívají, co si o významu znalostí anatomie myslí a zda se chtějí v této oblasti i nadále zdokonalovat. Všeobecným sestřám byl rozdán dotazník, na který ihned a pod dohledem odpovídaly. Dotazník byl sestaven z otázek z různých oblastí vztahujících se k problematice interního oboru, jako např. kardiiovaskulární, dýchací systém apod. Dotazník vyplňovalo celkem 52 všeobecných sester.

Téma ke zpracování se zprvu jevilo jako obtížné. Nebyla zde velká dostupnost odborné literatury a stejná práce na toto téma nebyla doposud napsána. Tento problém je asi jediný, který u vypracování práce nastal. Zpracování výzkumné části bylo poněkud zábavnější. Byla zde možnost zopakovat si pojmy z anatomie a zjistit, jaké jsou znalosti ostatních sester.

V bakalářské práci byly stanoveny celkem čtyři výzkumné otázky:

1. Jaké znalosti anatomie mají všeobecné sestry pracující v interních oborech?

Na výzkumnou otázku najdeme odpověď v druhé části dotazníku, která byla znalostní a skládala se ze 12 otázek. Otázky byly inspirovány testy, které studenti prvního ročníku Fakulty zdravotnických studií Pardubice píší. Aby student testem prošel, musí mít splněno minimálně 75 %. Dotazník vyplňovalo celkem 52 všeobecných sester, z nichž by testem prošlo pouhých 33. A z 33 úspěšně napsaných testů byla stoprocentní úspěšnost pouze u 6 všeobecných sester. Zbýlých 19 všeobecných sester testem neprošlo. Tři všeobecné sestry vynechaly ve znalostní části dotazníku jednu otázku. Lze předpokládat, že k nevyplnění otázky vedlo neporozumění latinskému jazyku, ačkoliv je to nezbytná součást znalostí všeobecné sestry. Pouze u jedné ze dvanácti znalostních otázek byla 100 % úspěšnost. Téměř na každou otázku odpovídaly všeobecné sestry ve většině správně. Výjimkou byla jedna otázka, kdy většina všeobecných sester odpověděla chybně. Znalosti všeobecných sester nebyly nejhorší, avšak počet všeobecných sester, které test nesplnily (19), je poměrně vysoký.

Po vyplnění se velmi často objevovaly negativní slovní komentáře k dotazníku. Všeobecným sestřám přišel dotazník velmi obtížný. Nerozuměly většině pojmům psaných v latinském jazyce, kterých se v nemocnicích běžně používá, a tím pádem se jim hůře odpovídalo. Argumenty byly takové, že kdyby byl test psaný pouze česky, bylo by to snazší.

V dostupných databázích knihovny Univerzity Pardubice byly vyhledávány bakalářské práce s podobným tématem, avšak žádné shodné práce zpracovány nebyly. Nalezeny byly

pouze práce týkající se znalostí. Jako příklad bych uvedla práci Fišerové (2013), která se zabývala tématem „*Znalosti sester o katetrizaci močového měchýře*“. V této práci autorka zkoumala úroveň znalostí všeobecných sester o katetrizaci močového měchýře v závislosti na délce jejich praxe a typu pracoviště. Cíl autorky Fišerové lze porovnat s cílem této práce. Autorce vyšlo, že se znalostmi jsou na tom lépe sestry, které pracují v praxi více jak 10 let. Větší vliv na úroveň znalostí má tedy délka praxe. Co se lepší úrovně znalostí týče, jsou na tom lépe sestry, které pracují na anesteziologicko – resuscitačním oddělení než sestry pracující na oddělení jednotky intenzivní péče. V této práci nebyly znalosti v závislosti na věku a oddělení zkoumány, ale lze říci, že u respondentů byla znalost anatomie rovněž na dobré úrovni. Více jak polovina odpovídala na znalostní otázky ve většině správně, stejně jako u práce autorky Fišerové. Další publikace, se kterou lze tuto práci porovnat je autorky Bydžovské (2011). Zabývala se tématem „*Znalost EKG u sester na kardiologických odděleních*“. Jejím hlavním cílem bylo zjistit znalosti sester na kardiologickém oddělení v oblasti popisu EKG křivky a uplatnění těchto znalostí v praxi. Z výzkumu vyplívá velmi dobrá vzdělanost sester v oblasti EKG a výborné využití poznatků v praxi. Podobně jako v této práci, kdy většina sester znalosti anatomie v praxi uplatňuje.

2. Co si sestry myslí o významu znalostí anatomie v praxi?

K této výzkumné otázce se vztahuje dotazníková otázka č. 3 a 6. Z výsledků vyplývá, že více než polovina respondentů je toho názoru, že je znalost anatomie v profesi sestry důležitá a pro více než polovinu jsou znalosti anatomie spíše významné u zavádění periferní žilní kanyly či odběru krve. Znalost anatomie je při profesi všeobecné sestry důležitá. Poukazují na to odborné literatury i zákony, které stanovilo MZČR. Sestry by anatomii měly znát, protože pečují o nemocné, starají se o chronické rány, zavádí močové katetry, odebírají krev atd. Skoro vše, co všeobecná sestra provádí, se neobejde bez znalostí anatomie.

3. Využívají všeobecné sestry v práci znalosti anatomie?

Ke třetí výzkumné otázce je zařazena dotazníková otázka č. 4, 5 a 7. Všeobecné sestry při své práci znalosti anatomie využívají, pouze část respondentů je nevyužívá. Dotazovaní nejčastěji uváděli využití anatomie v praxi při odlišení patologie od fyziologie. A více než polovina respondentů je toho názoru, že jsou jejich znalosti anatomie na průměrné úrovni. Že všeobecné sestry využívají znalost anatomie v praxi, je patrné například v odborném článku Sestra. Aby všeobecná sestra mohla pacientovi monitorovat EKG a správně přiložit hrudní svody, musí znát uložení srdce.

4. Chtějí se všeobecné sestry dále zdokonalovat ve znalostech anatomie?

K poslední výzkumné otázce se vztahuje otázka č. 8 a 9. Více jak polovina všeobecných sester se v anatomii chce nadále zdokonalovat a zajímá se i o další studium. Dle dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce respondentů ke vzdělávání využívá internetové zdroje. Účastníci dotazníkového šetření v bakalářské práci Fišerové (2013) se ve většině případů chtějí také nadále zdokonalovat. Zde konkrétně v oblasti katetrizace močového měchýře a k získání poznatků využívají vzdělávací akce.

8 ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit význam a úroveň znalostí anatomie u všeobecných sester v interních oborech. Po provedení a vyhodnocení dotazníkového šetření se ukázalo, že více jak polovina všeobecných sester je toho názoru, že je význam znalostí anatomie v profesi všeobecné sestry zapotřebí a je důležitá. Co se úrovně znalostí anatomie týče, výsledky poukazují na to, že pouze některé všeobecné sestry dosahují dobré úrovně. To potvrdilo jednotlivé vyhodnocení dotazníku, kde se ukázalo, že 33 všeobecných sester test na 75 % splnilo a 19 všeobecných sester nikoliv. Úroveň znalostí je tedy spíše lepší.

Všeobecné sestry, které byly respondentkami, ve většině případů, znalosti anatomie při výkonu své profese využívají. Uvedly hned několik příkladů, kdy je důležité anatomii znát a při jakých sestreských úkonech ji používají a uplatňují. Co se zdokonalování anatomie týče, tak více jak třetina všeobecných sester se v oblasti anatomie již nadále zdokonalovat nechce. Ovšem větší část si chce znalosti anatomie i nadále obohacovat a stále více se zlepšovat. Jak již bylo výše uvedeno, všeobecné sestry mají znalosti anatomie na dobré úrovni. Nejvíce respondentů uvádělo správně odpovědi ve znalostních otázkách, které se týkaly dýchacího systému. Hned po něm následoval kardiovaskulární systém a poslední se umístil trávicí systém, ovšem výsledky se razantně nelišily. Celkově lze tato zjištění vyhodnotit jako přínosná.

Zpracování celé práce bylo obohacující o cenné informace. Tím je myšlena například legislativa, prostudování odborné literatury a zopakování anatomie, i když jen velmi stručně. Celoživotní vzdělávání sester má význam a mělo by se v něm více uplatňovat propagování anatomie. Všeobecná sestra musí anatomii alespoň v základu znát a větší zveřejňování, jako například různá sezení a přednášky by v nemocnicích mohly mít uplatnění a mohly by vést ještě k lepším znalostem než doposud. Výsledky budou poskytnuty zdravotnické instituci, ve které byly dotazníky vyplňovány.

9 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Literární zdroje

BUŽGOVÁ, Radka a Ilona PLEVOVÁ. *Ošetrovatelství I*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3557-3.

ČIHÁK, Radomír. *Anatomie*. 1. Druhé, upr. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 3-5 s. ISBN 80-7169-970-5.

FZS. Vzdělávací program Specifická ošetrovatelská péče o chronické rány a defekty. Fakulta zdravotnických studií, Univerzita Pardubice. 2016

FZS. Vzdělávací program Katetrizace močového měchýře muže, péče o nemocného s permanentním močovým katétrem a čistá intermitentní katetrizace. Fakulta zdravotnických studií, Univerzita Pardubice. 2016

HAVLÍČEK, Karel, Zuzana ČERVENKOVÁ a Vít BLANAŘ. *Anatomické listy*. 2., upravené vydání. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2016. ISBN 978-80-7395-995-1.

HUDÁK, Radovan a David KACHLÍK. *Memorix anatomie*. 3. vydání. Ilustroval Jan BALKO, ilustroval Simona FELŠŮOVÁ, ilustroval Šárka ZAVÁZALOVÁ. Praha: Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-959-4.

MLÁDKOVÁ, Ludmila. *Management znalostí v praxi*. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-51-7.

ŠAFRÁNKOVÁ, Alena a Marie NEJEDLÁ. *Interní ošetrovatelství*. Praha: Grada, 2006, 280 s. ISBN 80-247-1148-6.

ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Základy ošetrovatelství*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1091-4.

VÉVODA, Jiří. *Motivace sester a pracovní spokojenost ve zdravotnictví*. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4732-3.

9.2 Internetové zdroje

AUTOR NEUVEDEN. *Ergometrie z pohledu sestry* [online] 18. ledna 2005 [cit. 2017-04.02]
Dostupné z: <http://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/ergometrie-z-pohledu-sestry-304305>

BYDŽOVSKÁ, Petra. *Znalost EKG u sester na kardiologických odděleních* [online].
Pardubice, 2011 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <http://theses.cz>. Bakalářská práce obhájena na
Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice, vedoucí práce Jana Levová.

ČESKÁ TELEVIZE. *Zdravotní sestry už nepotřebují vysokou školu, schválili poslanci* [online]
26. dubna 2017 [cit. 2017-05.30] Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2099921-zdravotni-sestry-uz-nepotrebuji-vysokou-skolu-schvalili-poslanci>

FÍŠEROVÁ, Petra. *Znalosti sester o katetrizaci močového měchýře* [online]. Brno, 2013 2011
[cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <http://theses.cz>. Bakalářská práce obhájena na Lékařské fakultě
Masarykovy univerzity, vedoucí práce Lucie Hladíková.

MŠMT. *Rámcový Vzdělávací program pro obor vzdělávání, Zdravotnický asistent* [online] 29.
května 2008 [cit. 2017-03.21] Dostupné z:
<http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%205341M01%20Zdravotnický%20asistent.pdf>

MZČR. *Metodický pokyn – všeobecná sestra* [online] 2005 [cit. 2017-03.21] Dostupné z:
http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodicky-pokyn-vseobecna-sestra_2197_947_3.html

MZČR. *O oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických
pracovníků se specializovanou způsobilostí.* [online] 2010 [cit. 2011-05-11]. Dostupné z:
http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/nove-vzdelavaci-programy-specializacniho-vzdelavani-pro-nelekarske-zdravotnicke-pracovniky-dle-narizeni-vlady-c-sb_4225_3082_3.html

MZČR. *Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků* [online] 14. března 2011 [cit. 2017-03.21] Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/informace-k-vyhlasce-c-sb-kterou-se-stanovi-cinnosti-zdravotnickych-pracovniku-a-jinych-odbornych-pracovniku-ve-zneni-vyhlasky-c-sb_4763_3120_3.html

NAVRÁTILOVÁ, Michaela. *Brigádův syndrom aneb znalost EKG u sester* [online] 22. března 2016 [cit. 2017-04.02] Dostupné z: http://zdravi.euro.cz/clanek/brigaduv-syndrom-aneb-znalost-ekg-u-sester-481626?seo_name=mlada-fronta-noviny-zdravi-euro-cz

TROJAN, Stanislav. *Lékařská fyziologie*. [online] 14. prosince 2016 [cit. 2017-05.14] Dostupné z: <http://www.wikiskripta.eu/index.php/Elektrokardiografie>

10 PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Dotazník:

Dobrý den, jmenuji se Michaela Knapková a jsem studentkou posledního ročníku Fakulty zdravotnických studií v Pardubicích obor Všeobecná sestra. Tímto bych Vás chtěla poprosit o anonymní vyplnění dotazníku na téma „*Význam znalostí anatomie u sester v interních oborech*“, který zpracuji na svoji bakalářskou práci.

Předem děkuji za vyplnění M. Knapková, DiS

I. část dotazníku:

1. Kolik je Vám let?

- a) 19–30 b) 31–40 c) 41–50

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) SZŠ b) VOŠ c) VŠ–Bakalář d) VŠ–Magistr

3. Domníváte se, že je znalost anatomie v profesi setry důležitá?

- a) Ano b) Občas c) Ne

4. Využíváte k Vaší práci znalosti anatomie?

- a) Využívám je pořád b) Využívám je spíše více c) Využívám je spíše méně d) Nevyužívám

5. K čemu je dobrá znalost anatomie v praxi dle Vašeho názoru? (Uveďte prosím příklady, odpoví pouze Ti, kteří v předešlé otázce odpověděli „A, B nebo C“)

.....
.....
.....
.....

6. Na kolik jsou pro vás významné znalosti anatomie při zavádění periferního žilního katétru nebo odběru žilní krve?

- a) Velmi významné b) Spíše významné c) Nevýznamné

Pokud jste odpověděli c), podle čeho se rozhodujete?

.....

7. Jaké si myslíte, že jsou Vaše znalosti anatomie?

- a) Na minimální úrovni b) Průměrné c) Na vysoké úrovni

8. Zajímáte se o další studium anatomie?

- a) Nezajímám b) Občas ano c) Zajímám se velmi

9. Které zdroje jsou podle Vás nejkvalitnější? (Na tuto otázku odpoví jen Ti, kteří v předešlé otázce odpověděli za „B nebo C“)

- a) Internet b) Odborné časopisy c) Odborná literatura d) Přednášky

II. část dotazníku:

DÝCHACÍ SYSTÉM:

10. Mezi horní cesty dýchací nepatří:

- a) Trachea b) Cavum nasi c) Nasopharynx d) Oropharynx

11. Epiglottis je:

- a) Střední nosní choan b) Nosní mandle c) Hrtanová příklopka d) Vazivový pruh mezi hlasivkami

12. Nejdůležitější dýchací sval je:

- a) Musculus pectoralis major b) Diaphragma c) Hilus pulmonis d) Musculus intercostales

13. Vyberte nesprávné tvrzení o plicích:

- a) Jsou pokryty poplicnicí b) V pravém dolním laloku je incisura cardiaca
c) Každé plicní křídlo se skládá z deseti segmentů d) Plicním hilem vstupují do plic bronchy a cévy

TRÁVICÍ SYSTÉM:

14. Fyziologicky prochází potrava postupně těmito úseky:

- a) Cavum oris, Pharynx, Oesophagus, Gaster, Duodenum, Jejunum, Ileum...
b) Cavum oris, Larynx, Oesophagus, Gaster, Duodenum, Jejunum, Ileum...
c) Cavum oris, Larynx, Oesophagus, Gaster, Duodenum, Ileum, Jejunum...
d) Cavum oris, Pharynx, Oesophagus, Gaster, Duodenum, Ileum, Jejunum...

15. Peritoneum je:

- a) Vazivová blána, pokrývá povrch plic b) Pevná blána, vystýlá dutinu břišní
c) Pevná blána, která vystýlá mediastinum d) Vazivová blána vystýlající dutinu hrudní

16. Vyberte nesprávné tvrzení o pankreatu:

- a) Vývody slinivky ústí do žaludku b) Popisujeme caput, corpus a cauda pancreatis
c) Slinivka je umístěna v duodenálním okně (vyplňuje konkavitu duodena)
d) Ve slinivce jsou dva vývody

17. Plochu pro trávení v tenkém střevě zvětšují:

- a) Poloměsíčité zářezy b) Klky c) Haustra d) Mlky

KARDIOVASKULÁRNÍ SYSTÉM:

18. Valva bicuspidalis (mitralis) je:

- a) Mezi ventriculus dexter a ventriculus sinister b) Mezi atrium dextrum a atrium sinistrum
c) Mezi atrium a ventriculus sinister d) Mezi atrium a ventriculus dexter

19. Endokard je:

- a) Část srdeční svaloviny v levé síni b) Vnitřní lesklá blána v srdci
c) Vnější obal srdeční svaloviny d) Část srdeční svaloviny na apexu

20. Převodní systém srdeční slouží pro:

- a) Vytváření a vedení vzruchů
- b) Vedení krve koronárními tepnami
- c) Převod krve pravou částí srdce do plic
- d) Převod krve levou částí srdce do celého těla

21. Horní a dolní dutá žíla:

- a) Vede odkysličenou krev
- b) Vede z pravé komory
- c) Vede okysličenou krev
- d) Vede do levé síně

11 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Věk respondentů	27
Tabulka 2 – Vzdělání respondentů	27
Tabulka 3 – K čemu je dobrá znalost anatomie v praxi sestry	29
Tabulka 4 – Podle čeho se sestry rozhodují při zavádění PŽK či odběru krve	30
Tabulka 5 – Z jakých zdrojů sestry čerpají.....	32

12 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Důležitost znalostí anatomie, n=52	28
Obrázek 2 – Využití znalostí anatomie v profesi, n=52	28
Obrázek 3 – Významnost znalostí anatomie při provádění odborných výkonů, n=52	30
Obrázek 4 – Úroveň znalostí anatomie u sester dle jejich názoru, n=52	31
Obrázek 5 – Zájem o další studium anatomie, n=52	31
Obrázek 6 – Co nepatří do horních cest dýchacích, n=52	33
Obrázek 7 – Co je epiglottis, n=52	33
Obrázek 8 – Nejdůležitější dýchací sval, n=52	34
Obrázek 9 – Chybné tvrzení o plicích, n=52	34
Obrázek 10 – Části, kterými prochází potrava, n=52	35
Obrázek 11 – Co je peritoneum, n=52	35
Obrázek 12 – Chybné tvrzení o pankreatu, n=52	36
Obrázek 13 – Co zvětšuje trávení v tenkém střevě, n=52	36
Obrázek 14 – Valva bicuspidalis, n=52	37
Obrázek 15 – Co je endokard, n=52	37
Obrázek 16 – Převodní systém srdeční, n=52	38
Obrázek 17 – Horní a dolní dutá žíla, n=52	38